Василюк Алла Володимирівна,
м. Київ, Україна

Е-ПЕДАГОГ ТА ЙОГО КОМПЕТЕНТНОСТІ

Зміни, які відбуваються в сучасній освіті та навчальних закладах, переконливо свідчать про потребу модернізації системи педагогічної освіти (зокрема післядипломної) в галузі інформаційних технологій і медіальної освіти. Сьогодні більшість виконуваних ролей учителя і викладача починають стосуватися проведення занять у системі online, їхньої участі як модераторів дискусійних форумів (що вимагає знань основ веб-програмування), нових підходів до навчальної мотивації й активізації учнів і студентів, розробки електронного навчального матеріалу та багато ін. Це вимагає від педагогів усе нових професійних компетентностей та розвитку тих, які раніше, під час проведення традиційних занять, були неістотними.

Особливо актуальними є інформаційно-технологічні компетентності, які пов'язані з сучасними джерелами інформації. Вважається, що ними володіє педагог, який: знає іноземну мову; спроможний використовувати інформаційні технології для власного учіння і навчання учнів / студентів; уміє користуватися базою даних, мережею Інтернет, електронною поштою, Скайпом; розробляє власну навчальну програму і викладає її у мережу для широкого доступу.

Останнім часом предметом дискусій є участь педагогів в електронному навчанні e-learning (із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій та електронних навчальних ресурсів). Відповідно постають питання: Що і яким чином він має робити під час навчання на освітній платформі? Чи і як вимірювати ефективність його праці? Як підготувати його до роботи в новому середовищі? Подібні питання з'являються не випадково, оскільки нова форма навчання вимагає іншого підходу до дидактики, навіть відмови від традиційних підходів до навчання. Сьогодні кожен педагог повинен ефективно використовувати комп'ютер (офісні додатки), Інтернет і вільно рухатися по віртуальному навчальному середовищу (освітній платформі). Праця в мережі вимагає умінь користування спеціальною програмою, яка слугує для опрацювання дидактичних засобів (authoringtools). Також необхідно постійно слідкувати за змінами технологій та вміло їх використовувати в навчальному процесі.

Слід зауважити, що професійні компетентності в дистанційній освіті – це не лише вміння проведення занять із даного предмета / академічної дисципліни, але передусім уміння оцінки існуючих дидактичних засобів (із власної інституції або іншої, яку можна знайти в Інтернеті) через призму реалізації окреслених завдань і ефективності навчання. З цим тісно пов'язані компетентності, які стосуються проектування навчального процесу на освітній платформі. Щоб усвідомлено, ефективно і цілеспрямовано підготувати заняття online, не достатньо лише знань із дидактики і методики

викладання. Слід ознайомитися і специфікою дистанційного навчання, пізнати навчальні можливості віртуального освітнього середовища й відповідні знаряддя. А також так запроектувати навчальний процес, щоб він був привабливим для учнів або студентів. Отже, дистанційне навчання – це постійний пошук нових освітніх рішень. Звідси істотним стає підвищення дидактичних компетентностей. Проведення занять online вже не вимагає від педагога передачі інформації, оскільки вся вона вміщується на платформі (у вигляді текстів, звукових файлів, фільмів, рисунків, слайдів та ін.). Натомість він має бути активним провідником і консультантом для тих, хто навчається. Однак, як і в традиційному навчанні, лишається дуже важливим уміння діагностування освітніх потреб, систематичне й об'єктивне оцінювання учнів / студентів або здійснення евальвації власних досягнень.

Е-вчитель має добре володіти організаційними компетентностями. Навчання на освітній платформі вимагає нетрадиційної організації часу – не вистачить бути тут і зараз на заняттях (як у навчальному закладі). Але потрібно так запланувати час, щоб діяти відповідно з графіком занять online: вчасно перевіряти роботи, надсилати нові завдання, активізувати й мотивувати своїх учнів чи студентів.

Проведення занять online також вимагає володіння специфічними психолого-педагогічними, соціальними і моральними компетентностями, оскільки організація навчання в мережі вимагає виконання різних ролей (напр., ментора, провідника, модератора мережевої спільноти, спостерігача тощо). Для цього потрібні навички контролю за власною діяльністю, поведінкою та емоціями і найважливіше − ідентифікації та взаємодії з групою. Відповідно, це вимагає розуміння і поваги інших поглядів, дотримання прийнятих у мережі етичних норм. Особливо важливими є комунікативні компетентності. Е-педагог повинен уміти висловлювати свої думки, оцінки й судження у вигляді електронних повідомлень (відповідно до культури письмового мовлення), а також за допомогою аудіо- та / або відеоконтактів. Важливими комунікативними вміннями є проведення розмов у чатах і дискусійних форумах. Активна участь учителів і викладачів у дистанційному навчанні вимагає від них постійного підвищення креативних і самоосвітніх компетентностей, оскільки поява нових знарядь вимагає «на бігу поглиблювати свої знання і застосовувати їх на практиці, вміти ділитися цими знаннями з колегами і навіть здійснювати дослідницьку діяльність у сфері e-learningu».

Таким чином, дистанційна освіта вимагає від педагогів відкритості до інформаційних технологій і відповідних змін (культурних, соціальних, комунікативних та ін.), які мають сприяти поглибленню їх професійних компетентностей. Не менш важливим є формування нових (комунікація в Інтернеті, створення мультимедіальних освітніх матеріалів, робота у віртуальному навчальному середовищі) і реагування на зміни в дистанційному навчанні. Від того, наскільки педагог оволодів сучасними джерелами інформації та вирішенням інформаційних завдань (пошук,

упорядкування, створення й забезпечення доступності цифрової інформації), залежатиме ефективність його професійної діяльності.

Ураховуючи високий навчальний потенціал сучасних інформаційних технологій та швидкі темпи їх розвитку, системі післядипломної педагогічної освіти (ППО) потрібно забезпечувати неперервне, масове і випереджувальне формування та розвиток ІКТ компетентностей слухачів, формувати у них потребу і готовність до постійної самоосвіти. Таке завдання обумовлює необхідність розробки сучасних форм, методів і засобів навчання різних категорій педагогічних працівників. Для цього в інституціях ППО створюються відповідні організаційно-педагогічні умови: науково-методичні, інформаційно-технічні, кадрові та ін. Систему оцінювання рівня професійних компетентностей слухачів орієнтовано на визначення прогалин у навчанні, планування подальших етапів навчального процесу, мотивацію через заохочення за успіхи й регулювання складності наступних кроків; підтвердження успішних результатів навчання, а також покращення умов навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : КІС, 2004. – 112 с.
2. Кравченко Г. Особливості впровадження системи оцінювання рівня професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної педагогічної освіти / Г. Кравченко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред. Л. Товажнянський, О. Романовський. – Харків : НТУ «ХПІ», 2012. – Вип. 30-31 (34-35). – С. 26-35.
3. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства / В. Кремень // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – № 6. – С. 5–9.
4. Чернікова Л. Науково-методичний супровід розвитку ІТ-компетентності вчителів [Електронний ресурс] / Л. Чернікова // Нова педагогічна думка. − 2013. − № 3. − С. 144-148. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_3_44.pdf
5. Чернікова Л. Організаційно-педагогічні умови розвитку ІТ-компетентності учителів у післядипломній освіті на прикладі моделі навчання вчителів Запорізької області [Електронний ресурс] / Л. Чернікова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. − 2013. − Вип. 32. − С. 432-437. − Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pfto_2013_32_60.pdf